

L'Agrupació Borrianenca de Cultura ens ha proposat la publicació d'aquest número monogràfic de 1999 dedicat als Drets Humans i la Pau a la fi del Mil·lenni. De fet els articles que incloem han format part d'un curs amb el mateix nom impartit a la Universitat Internacional de Menorca Illa del Rei el setembre de 1998. L'editor i l'editora d'aquest llibre fórem els organitzadors del curs. Es tractava de fer un balanç del que han esdevingut els drets humans cinquanta anys després de la seua promulgació, tot relacionant-los amb les possibilitats de pensar la pau a la fi del mil·lenni.

Ambdues celebracions, la dels drets humans i l'anomenat fi del mil·lenni, ja pressuposaven un seguit de prejudicis que han estat explicitats al llarg del curs i que el lector pot trobar-los en aquestes lectures. Sembla que els drets humans són proposades normatives per a tots els éssers humans que, en realitat, han estat proposades per éssers humans, blancs, mascles del Nord ric del món. A més a més, la fi del mil·lenni és un esdeveniment cultural del mateix conjunt de persones basat en aquest cas en l'Era Cristiana. Tenim la paradoxa que els drets humans són, alhora, drets de tots i imposicions d'uns quants.

Calia fer aquest aclariment precisament per enfocar el tema de manera autocrítica amb els propis plantejaments que els conferenciants manteníem. Especialment, era important l'explicitació autocrítica dels propis prejudicis perquè una de les finalitats de les reflexions ens portava a pensar si amb els drets humans hem desenvolupat una major convivència en pau o no. Malauradament, també el resultat d'aquestes reflexions són contradictòries.

És ben cert que es pot dir que els drets humans han suposat un «avanç» en el que podríem anomenar la «consciència moral» de la humanitat. Tanmateix, aquest segle ha estat el segle més sanguinari de la història que coneixem. És per això que calia una revisió com la que ara presentem als lectors.

Vicent Martínez Guzmán tracta de revisar les anomenades generacions dels drets humans i situar-los en el context del debat actual de la filosofia política, mostrant possibles indicadors per a l'esperança. Si hi ha o no indicadors per a l'esperança va ser un pensament que va flotar tot el temps en el curs. Per aquest motiu demanàrem a Vicenç Fisas que ens situara el tema amb una nova manera d'entendre la seguretat. L'acumulació d'armament no ha estat cap increment de la pau. És per això que Fisas proposa un nou paradigma de seguretat que supere l'ordre mundial dels estats-nació. José María Tortosa incideix agudament en la relació entre drets humans i desenvolupament. Hui, quan parlem de pau, no només parlem d'absència de guerra, sinó de creació d'un món amb criteris de justícia. Tortosa fa una intel·ligent aproximació assenyalant, fins i tot, el parany del desenvolupament. Ens preocupava també el grau de participació dels afectats en les decisions que tenen a veure amb els drets humans, la convivència en pau i els criteris de desenvolupament. Per aquest motiu demanàrem a Domingo García Marzá que aprofundira en el tema des de la seua perspectiva de la teoria de la democràcia participativa. Amb tot i això, els prejudicis de homes blancs del Nord ric poden ser tant subtils que, fins i tot amb bona voluntat, no

ens adonem. Calia, doncs, una reflexió des de la perspectiva del gènere i des del que hem anomenat els drets dels altres per tal incloure una perspectiva des de l'Àfrica. Carmen Magallón va tractar el tema des de la perspectiva de la dona i el paper de l'experiència en la universalització dels drets humans. Malauradament, no podem oferir les reflexions de la investigadora que va parlar des de la perspectiva d'Àfrica, però és un dels reptes que tenim al Màster Internacional d'Estudis per a la Pau i el Desenvolupament de la Universitat Jaume I. No només la perspectiva d'Àfrica des dels africans, que ha donat lloc a uns drets humans més col·lectius que els drets individuals del Nord Occidental, sinó també des de les visions llatinoamericanes i asiàtiques.

Aquest compromís per una visió el més ampla possible ens va fer invitar Gunnar Garbo perquè situara el tema en el marc de la Governabilitat Global i a Birgit Brock-Utne perquè ens estimulara sobre la possibilitat d'una educació per a la pau en el marc d'una globalització compromesa amb la diversitat de cultures i éssers humans. No podíem oblidar, però, el sofriment concret de persones de carn i ossos. Per aquesta raó invitarem Raiül Romeva que conceptualitzara la seua experiència a Bòsnia-Hercegovina, no tan sols per lamentar-nos sinó per pensar conjuntament com podríem fer les coses d'una altra manera. En tot cas, els drets humans i la pau al final del mil·lenni tindran el sentit nou que volem, en el marc d'una cultura nova que supere la cultura de la guerra y de la violència. Mario Zamorano ens va resumir els plantejaments de la UNESCO sobre la Cultura de la Pau i la seua relació amb els drets humans. Una de les investigacions més importants del grup investigador de Filosofia de la Pau de la Universitat se centra en l'aprofundiment en aquest nou tipus de cultura, la Cultura de la Pau, en la qual està treballant la coeditora d'aquest volum Irene Comins. En això estem. Serà una nova cultura que porte a la pràctica la proposta que Kant va fer fa dos-cents anys i que hem triat com a lema d'aquesta publicació: una violació del Dret en una banda del món repercuteix en totes les altres.

Vicent Martínez Guzmán
Irene Comins Mingol
Universitat Jaume I